

ELOGI DE LA CRÍTICA
Isidor Cònsul

S'equivoca Xavier Lloveras quan afirma, pel que veig amb precipitació, que la feina del crític és més desagraïda que no pas la de l'antòleg. Que s'ho tregui del cap, perquè mai de la vida no ha estat així. Ben al contrari de la seva asseveració, trobo que l'exercici de la crítica és sobretot divertit i un esport més animat i engrescador que no sembla. Hi ha qui sent el fibló del vers i passa l'estona fent de poeta. D'altres creuen que poden explicar històries apassionants i úniques, i s'entretenen a narrar-les. Endavant i crits! Entenc i demano que al món hi hagi poetes i narradors, i autors de teatre, i assagistes, i versaires de cap de setmana. Però, per la mateixa regla de tres, reivindico respecte per als crítics, ni que sigui perquè alguns ens ho passem pipa fent la feina que fem. Dins del galliner literari és una opció tan catòlica com les altres, només amb la singularitat que hem decidit de jugar-nos-ho tot a la carta de la lectura. Primer, perquè hi xalem i la sentim com una necessitat i un ofici; després perquè tenim el vici de raonar i opinar en veu alta sobre allò que hem llegit. Ara que la societat passa per una profunda crisi d'hàbits lectors, no em negarà l'antòleg que no sigui un mèrit entestar-se a llegir pels descosits i reivindicar-ho, de torna, com una feina amb la qual ens divertim.

Hi ha un segon estadi de benaurança en la labor crítica que neix, com ara, del diàleg i de la controvèrsia. Tot i que, en aquest cas, trobo que l'equip contrari juga crispat i amb detalls poc esportistes. Aquest estadi de felicitat que deia arriba quan l'autor respon a un comentari que no li ha agradat i ho fa abundant en els mateixos arguments que plantejava la crítica. Es a dir, quan la resposta indignada es converteix en un bumerang precís que retorna a la clepsa ofesa de qui l'ha llançat. El lector de L'artista de la paraula. Poesia Catalana del segle XX, l'antologia que és motiu de la brega, pot buscar,

debades, una argumentació amb decòrum que en justifiqui les absències. I no hi ha res a fer perquè el pròleg no dona arguments ni criteris. Succeeix, però -oh meravella!- que per obra i gràcia d'un article crític, ara ja sabem allò que hauria de dir el pròleg i que fins ara se'ns havia amagat. Cito textualment un paràgraf de Xavier Lloveres que no té merma: Per això no hi vam posar Salvat Papasseit, matusser i infantil; Joan Brossa, que o bé copia papers públics o navega, amb sonets i sextines, pel mar del no sentit; Pere Quart, prim i elemental; Màrius Torres, adolescent i mimètic, Salvador Espriu, mal poeta i bon narrador, com diu l'últim i encertat tòpic. Déu n'hi do, l'atzagaiada. Aparteu les criatures que hi podrien prendre mal. I francament, m'estranya que amb aquest espectacular do de la síntesi i al costat del rigor, la lúcidesa i l'equilibri que traginen, el bunyol de l'antologia no hagi estat més espectacular. I encara hi ha altres raonaments que es porten l'oli i permeten sucar-hi pa. Per exemple, i continuo citant: Martí i Pol, sense comentaris; i Francesc Parcerisas, sense comentaris, tampoc. Realment espantós, una lliçó enraonada de la mena de criteris que apunten, just, a tot allò que no hauria de ser mai una antologia.

Però té raó Xavier Lloveres quan diu que tot és qüestió de gust i de criteris. Sí senyor. Però hi ha experiments que, en fer-los públics, són autèntics exercicis d'irresponsabilitat si no es falquen amb els ets i uts que calguin. Tots la tenim la nostra antologia personal i el grapat de poetes que ens fan més o menys pessigolles a l'ànima. Ara bé fer pública una tria que els autors ja sabien, d'entrada, que seria polèmica, només pot respondre a un desig de mandarinat. I no ho critico pas. Senzillament, aquest és el risc i el valor de la jugada: el risc d'accentuar la bondat d'unes determinades poètiques i el valor d'enderrocar sense miraments algunes de les estàtues majors del parnàs poètic català. Remarco, en sentit positiu, el risc i el valor de la tombarella, però també subratllo que l'execució té les traces d'un immens patafi.

A cop calent, però, no resoldrem res. En literatura, el temps és el millor crític i així que passin els anys, serà el calendari qui donarà la raó als uns o bé als altres. I dic altres, en plural, per referir-me als crítics literaris que han parlat severament d'aquesta antologia. Les tres o quatre referències que he llegit són del mateix color i coincidents amb les meves observacions. Per contra, fins ara només he llegit la rèplica al meu comentari. En dedueixo que, o bé només se'm contesta a mi, la qual cosa m'afalaga enormement, o resulta que les pàgines culturals de l'AVUI són les més permeables i obertes al debat i a la polèmica. Sigui com sigui, tanco la meva resposta amb dues apuntacions breus: a) Des d'una perspectiva estilística, la lectura de l'article de Xavier Lloveres em confirma que el pròleg de l'antologia és d'una sola mà. I és una matusseria voler justificar una prosa impresentable dient que és barroca, manierista i anticlàssica. Una mica de respecte pel barroc, perquè en sabien, i molt, d'escriure. Quan la guineu no les pot haver diu que són verdes.

b) Respecte d'El jove, de Blai Bonet, i perquè ho sàpiga Xavier Lloveres, em sembla que no és ni el millor llibre del poeta ni pot competir amb els cinc o sis de més entitat de la poesia catalana d'aquests darrers anys. Sempre, des de la meua perspectiva, és clar. Potser el tranquil.litzarà, però, de saber que el considero un dels llibres significatius de 1987 i, modestament, vaig contribuir que fos premiat amb alguns dels guardons que rebé després de la seva publicació.

Isidor Cònsul